

УДК 782.1

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2023-1-16>**Хуївен СЯО**

аспірантка творчої аспірантури другого року навчання кафедри історії світової музики, Національна музична академія України імені П.І. Чайковського, вул. Архітектора Городецького 1-3/11, м. Київ, Україна, 01001

ORCID: 0000-0002-9977-4027

Бібліографічний опис статті: Сяо, Х. (2023). Лірико-психологічна драма «Жаль за минулим» у дзеркалі свого часу: Лу Сінь – Ши Гуаннань. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 112–121, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-1-16>

ЛІРИКО-ПСИХОЛОГІЧНА ДРАМА «ЖАЛЬ ЗА МИНУЛИМ» У ДЗЕРКАЛІ СВОГО ЧАСУ: ЛУ СІНЬ – ШИ ГУАННАНЬ

Звернення до опери Ши Гуаннаня («Жаль за минулим») («*Regret for the Past*» / 伤逝) є актуальним у контексті інтеграційних процесів, що характеризують сучасне музично-театральне мистецтво Європи та Китаю. Особливості лібрето опери, заснованого на оповіданні видатного китайського письменника і мислителя Лу Сіня (справжнє ім'я – Чжоу Шужень, 1881–1936) «Скорбота за минулим, або Записки Цзюаньшєна» (1925), розглядаються крізь призму соціально-історичних процесів ХХ століття, що мали безпосередній вплив на сюжетну концепцію твору Лу Сіня та музичну драматургію опери Ши Гуаннаня. Розділені часовою дистанцією у понад п'ятдесят років, опера Ши Гуаннаня та оповідання Лу Сіня опинилися на піку хвилі своєї доби.

У роботі вивчаються основні чинники, що визначили особливості світосприйняття та естетичні погляди Лу Сіня, досліджуються основні проблемні лінії творчості письменника, виявляються стрижневі етичні питання, висвітлені в оповіданні «Скорбота за минулим». Драматургія та система художніх образів літературного твору аналізуються з погляду актуальних проблем китайського суспільства першої чверті ХХ століття.

Взаємини двох центральних персонажів твору, Цзюаньшєна (тенор) та Цзицзюнь (сопрано), є центром драматургії опери Ши Гуаннаня «Жаль за минулим». Історія, розказана від першої особи, є драматичним каяттям головного героя. Цзюаньшєн та Цзицзюнь належали до покоління, пробудженого хвилею нової культури. Їхня молодість збілася із трагічними подіями «Руху 4 травня». Вони прагнули до демократії та науки, жадаючи вільного та безумовного кохання. Проте жорстоке суспільне засудження та соціальні переешкоди призвели до непереможних труднощів у житті закоханої пари.

У статті висвітлюються явні та приховані мотиви, які спонукали Ши Гуаннаня по-новому осмислити давно відомий, проте далеко не типовий для Лу Сіня текст. Зосередження на внутрішньому світі героїв зумовлює всю музично-сценічну структуру опери Ши Гуаннаня «Жаль за минулим». Головною рисою опери є камерність. Прихильність Ши Гуаннаня до жанрової гілки європейської лірико-психологічної опери (Дж. Пуччіні, Ж. Масне, П. Чайковський) є очевидною. На матеріалі постановок «*Regret for the Past*» у 1981 (*Beijing People's Theater*) та у 2018 (*China National Opera and Dance Drama Theatre*) роках аналізується сучасна виконавсько-сценографічна практика.

У статті виявляються композиційні та драматургічні особливості опери в аспекті взаємодії китайської та західноєвропейської традицій, розкривається технологія органічного поєднання в стилістиці опери національних кодів з академічною музичною мовою; визначається оригінальність творчого методу Ши Гуаннаня, зумовлена збереженням великої кількості традиційних культурних чинників.

Ключові слова: Ши Гуаннань, Лу Сінь, «Жаль за минулим», «*Regret for the Past*», «Рух 4 травня», «епоха відкритості та реформ», сучасна китайська музика, китайська лірична опера, драматургічний конфлікт.

Huiwen XIAO

Postgraduate Student of Creative Graduate School, Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music, 1-3/11 Architect Gorodetsky str., Kyiv, Ukraine, 01001.

ORCID: 0000-0002-9977-4027

To cite this article: Xiao, H. (2023). Liryko-psykholohichna drama “Zhal za mynulym” u dzerkali svoho chasu: Lu Xun – Shi Guangnan [Lyrical and psychological drama “Regret for the past” in the mirror of its time: Lu Xun – Shi Guangnan]. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 112–121, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-1-16>

LYRICAL AND PSYCHOLOGICAL DRAMA “REGRET FOR THE PAST” IN THE MIRROR OF ITS TIME: LU XUN – SHI GUANGNAN

The reference to Shi Guangnan's (施光南) opera "Regret for the Past" (伤逝) is relevant in the context of the integration processes that characterize contemporary musical and theatrical art in Europe and China. Features of the libretto of the opera, based on the story of the outstanding Chinese writer and thinker Lu Xun (real name Zhou Shuzhen, 1881–1936) "Regret for the Past, or Notes of Juansheng" (1925), are considered through the prism of the socio-historical processes of the XX century, which had a direct impact on the plot concept of Lu Xun's story and the musical dramaturgy of Shi Guangnan's opera. Separated by more than half a century, Shi Guangnan's opera and Lu Xun's story were at the forefront of their time.

In the work the main factors that determined the features of the worldview and aesthetic views of Lu Xun are identified, the main problematic lines of the writer's work are studied. The core ethical issues expressed in the story "Mourning of the Gone" are also indicated. Dramaturgy and the system of artistic images of the story are analyzed from the point of view of the relevant problems of Chinese society in the first quarter of the XX century.

The relationship between the two main characters of the composition – Juansheng and Zijun – is the center of the dramaturgy of the opera. The story, told in the first person, is a dramatic narrative and the protagonist's remorse. Juansheng and Zijun belonged to a generation awakened by the wave of a new culture. Their youth coincided with the tragic events of the May 4th Movement. They aspired to democracy and science, wanting free and unconditional love. However, severe public condemnation and social obstacles have led to insurmountable difficulties in the life of a couple in love.

The article highlights the explicit and hidden motives that prompted Shi Guangnan to reconsider the text, which has been known for a long time, but is not typical for the writer. The focus on the inner world of the characters determines the entire musical and stage structure of Shi Guangnan's opera "Regret for the Past". The main feature of Shi Guangnan's opera is its intimacy. Shi Guangnan's commitment to the genre branch of the European lyric-psychological opera is obvious.

The article uncovers the compositional and dramatic features of the opera in terms of the interaction of Chinese and Western European traditions, reveals the technology of organic combination in the stylistics of the opera of national codes with the academic musical language, determines the originality of the creative method of Shi Guangnan, due to the preservation of a large number of traditional cultural factors.

Key words: Shi Guangnan, Lu Xun, «Regret for the Past», «May 4th Movement», «era of openness and reforms», modern Chinese music, Chinese lyric opera, dramatic conflict.

Актуальність проблеми. З моменту прем'єрного показу опери Ши Гуаннаня (施光南) «Жаль за минулим»¹ ("Regret for the Past"/伤逝) у 1981 році (北京人民剧院/ Beijing People's Theater), що став знаковою подією в історії сучасного Китаю, цей твір посів міцні позиції у музично-театральному просторі країни. З огляду на художні процеси, що відбулися за останні півстоліття в китайському оперному мистецтві, можна з упевненістю сказати, що Ши Гуаннань здійснив справжній прорив у сфері оперної драматургії. Його твір став стартом у засвоєнні глибинних законів західноєвропейського театру. Відштовхнувшись від жанрових принципів ліричної опери, переважно італійського та французького типу, композитор сфокусував свою увагу на національно-характерній специфіці вихідного літературного матеріалу.

Як відомо, в основі опери Ши Гуаннаня лежить коротке оповідання-монолог видат-

ного китайського мислителя ХХ століття Лу Сіня «Скорбота за минулим, або Записки Цюаньшена»², авторами лібрето виступили драматурги Ван Цюань (Wang Quan) та Хань Вей (Han Wei). Сама ж прем'єра була присвячена 100-річному ювілею від дня народження письменника. У виставі 1981 року брали участь найкращі виконавські сили Китаю – сопрано Інь Сюмей (Yin Xiumei/殷秀梅) та тенор Чен Чжи (Cheng Zhi/程志).

Нове художнє осмислення лірична драма Ши Гуаннаня отримала у 2018 році (China National Opera and Dance Drama Theatre)³. Під керівництвом відомого та досвідченого режисера Чень Вей (Chen Wei) виразне трактування дали своїм образам Ван Ін (王莹/Wan Gyin, Zijun) та Ван Чуаньюе (王传越/

² Оригінальна назва оповідання Лу Сіня – 傷逝–涓生的手記 ("Shang shi"), в англійській версії – Regret for the Past – Juansheng's Notes, рос. варіант перекладу – Скорбь по ушедшей, или Записки Цюаньшена, укр. версія назви – Скорбота за минулим, або Записки Цюаньшена.

³ Наразі вивчаються можливості постановки опери на українській сцені силами Оперної студії Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського (художній керівник постановки – заслужена артистка України, солістка Національної опери України, лауреат українських та міжнародних конкурсів, доцент кафедри оперного співу Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського).

¹ Оригінальна назва опери 伤逝 (Shang shi). Існує низка перекладів: (англ.) Gone Love/ Regret for the past, Sorrow for the Past, Sorrow for the Dead, Sorrow for Those Passed away, Pity for the Past, Mourning, Grief for the Dead; (рос.) – Скорбь, Сожаление о прошлом, Печаль о былом, Скорбь об умерших; (укр.) – Скорбота, Жаль за минулим.

Wang Chuanyue, Juansheng)⁴. «Це не просто постановка опери, – наголошувала Чень Вей під час репетицій вистави. – Ми відточуємо всі елементи тексту, що особливо важливо, коли йдеться про поєднання китайської поезії з музикою. Тож ми маємо багато роботи перед виступом» (Global Times, 2018).

Опера Ши Гуаннаня «Жаль за минулим» має безпрецедентний рівень популярності на батьківщині, тому постановки спектаклю завжди стають великою культурною подією в країні⁵. Слід наголосити, що для виконавців і постановників характерне вкрай дбайливе ставлення до музичного тексту улюбленого національного твору. Попри зміну поколінь, авторський матеріал опери Ши Гуаннаня «Жаль за минулим» уособлює собою виразний символ доби 1920-х років. Тим і унікальна опера. Музика Ши Гуаннаня пронизує десятиліття, залишаючись гранично актуальною кожної доби. Таким чином, звернення в цій статті до опери Ши Гуаннаня є аргументованим і важливим у контексті інтеграційних процесів, що характеризують сучасне музично-театральне мистецтво Європи та Китаю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У музикознавстві, зокрема й китайському, настав час осмислення історичного періоду, що асоціюється з поняттями «новий», «сучасний» у мистецтві. Музика, яка сформувалася в «період відкритості» після 1976 року, розглядається у взаємодії принципів західноєвропейського оперного мистецтва та елементів традиційної культури, що стали частиною засобів виразності оновленої музичної мови. Слід зазначити, що наразі існує потужна кількість робіт, присвячених аналізу китайського мистецтва, як в цілому, так і окремих проблем, причому багато із досліджень увійшли до

наукового обігу нещодавно (через закритість Китаю). Так, серед найкрупніших досліджень останнього часу можна виділити масштабну монографію Люй Пена «Історія китайського мистецтва у ХХ столітті» (Люй, 2009). Це – перша теоретична праця, в якій комплексно аналізується художній процес у Китаї у ХХ столітті. Особливу увагу у цій роботі приділено мистецтву 1980-х та 1990-х років. Перше десятиліття розглядається як частина загального руху за розкріпачення свідомості, а друге – як прагнення китайського мистецтва влитися у «рух глобалізації».

Іншою знаковою фігурою у мистецтвознавстві є Гао Мінлу. Його роботи видано англійською та китайською мовами. Це: «Inside Out: New Chinese Art» и «The Wall: Reshaping Contemporary Chinese Art» (Minglu, 1998; 2005).

Історія китайської музики та музичного театру Китаю ХХ століття, а також особлива роль національного музично-сценічного мистецтва в епоху Нового Китаю, що почалася в 1949 році із проголошення КНР, висвітлені в монографіях Юйхе Вана (Ван, 2002) та Цихун Цзюя (Цзюй, 1992). Сучасна китайська опера, основні види та жанри, виразні засоби, оперні форми. досліджуються у працях Яо Гуо Лі (Лі, 1998) та Юань Цяня (Цянь, 2003).

Становленню китайської національної опери присвячено дисертацію Чжан Лічжень «Сучасна китайська опера (історія та перспективи розвитку)» (Чжан, 2010). Торкаючись проблеми взаємовідносин китайської та європейської культур у галузі оперного мистецтва, автор дослідження більшою мірою акцентує увагу на відмінності двох традицій.

Близьке дослідницьке коло утворюють роботи, що висвітлюють питання взаємодії європейської та китайської оперних культур (дисертації та статті Чень Ін (Чень, 2015), Цзюань Сунь (Цзюань, 2010), Сунь Лу (Сунь, 2016), Дай Юй (Дай, 2017), Лі Шіюань (Лі, 2004), Мінмін (У, 2020) та інших).

Дослідження творчості Лу Сіня досить складні, переважно присвячені літературознавчому аналізу його творів, на основі якого виявляється ідейну основу художньої творчості видатного митця. До найбільших досліджень належать робота відомого китайського літературознавця Фен Сюефена (Фен, 1980), в якій було проведено ретельне вивчення питань

⁴ Виконавський склад вистави 2018 року:

Director/ Choreographer – Chen Wei

Conductor – Zhang Shao (USA)

Set Designer – Wang Xingang

Lighting Designer – Meng Bin

Costume Designer – Chu Yan

Sound Designer – Han Shuze

Projection and Multi-Media Designer – Hu Tianji

Scriptwriter – Wang Quan, Han Wei

Conductor – Zhang Shao (USA)

⁵ У 1981 році Пекінська кіностудія зняла романтичний фільм «听逝» «Скорбота за минулим» (режисер – Шуй Хуа, у головних ролях – Ван Сінган/Wang Xingang та Лін Ін/ Lin Ying), який був відзначений премією «Золотий півень Китаю» (中国) 电影金鸡奖是/ Chinese Film Golden Rooster Award) як «Найкращий фільм 1981 року».

творчого шляху та літературної майстерності Лу Сіня. Також слід відзначити вступну статтю Л. Ейдліна до вибраних творів Лу Сіня (Ейдлін, 1971), дослідження Чжоу Сяшоу (Чжоу, 1957) та інших китайських літературознавців.

У книзі В. Семанова Лу Сінь не лише розглядався як видатний китайський письменник-реаліст, але й як один з найвпливовіших вчених та літературних критиків сучасного Китаю, людина, яка вперше застосувала термін «вчений роман» до сучасної літературної критики (Семанов, 1970, с. 305).

Новим аспектам творчості Лу Сіня присвячено численні проблемні дослідження зарубіжних китаєзнавців останнього тридцятиліття. Серед них можна виділити роботи В. Алексеєва⁶, В. Петрова⁷, Л. Позднеевої⁸, В. Сорокіна⁹, Ше Сяолін, Вень Цзянь¹⁰ та інших.

Мета дослідження – розглянути проблематику опери Ши Гуаннаня «Жаль за минулим» крізь призму соціально-історичних процесів ХХ століття, які безпосередньо вплинули на сюжетну концепцію оповідання Лу Сіня та музичну драматургію опери Ши Гуаннаня.

Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

- розглянути творчість Лу Сіня як автора літературного першоджерела опери Ши Гуаннаня «Жаль за минулим» у контексті сучасної китайської літератури та культурно-історичних реалій КНР; вивчити основні чинники, що визначили особливості світосприйняття та естетичні погляди письменника;

- виділити основні етапи творчості Лу Сіня, дослідити характерні для даних етапів проблематику, мотиви та мистецькі прийоми;

- позначити стрижневі етичні питання, виражені в оповіданні «Скорбота за минулим», проаналізувати художню фабулу та образи персонажів з погляду актуальних проблем китайського суспільства першої чверті ХХ століття;

- простежити історію виникнення та подальшу сценічну долю опери Ши Гуаннаня «Жаль за минулим» у контексті стилєвих проблем творчості композитора;

- виявити композиційні та драматургічні особливості опери «Жаль за минулим» в аспекті взаємодії китайської та західноєвропейської традицій;

- розкрити технологію органічного поєднання у стилістиці опери Ши Гуаннаня «Жаль за минулим» національних кодів з академічною музичною мовою; визначити оригінальність творчого методу Ши Гуаннаня, зумовленого збереженням великої кількості традиційних культурних чинників.

Теоретико-методологічною основою стали праці українських та зарубіжних науковців, присвячені історії музичного театру Сходу та Заходу, історії та теорії вокального виконавського мистецтва, а також історії китайської літератури.

Вибір **методів** дослідження обумовлений поставленими завданнями. Для дослідження історичних проблем, зіставлення різних явищ були обрані методи *історичної реконструкції* та *порівняльного аналізу*. Для виявлення художньої цінності творів, що вивчаються, – *аксіологічний метод*.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливо підкреслити, що в театральних інтерпретаціях, що існують на сьогодні, збережена головна специфічна риса опери Ши Гуаннаня – її *камерність*. Як на рівні жанру, так і на рівні цілісного музично-сценографічного рішення, створюються максимально сприятливі умови для реалізації лірико-психологічного конфлікту опери.

Коротке романтичне оповідання, написане Лу Сінем у 1925 році, «Скорбота за минулим» присвячена трагічній історії кохання Цзюаньшена і Цзицзюнь¹¹. Історія, розказана від першої особи, є драматичною розповіддю і каяттям головного героя. Тут і особисте щастя, що не відбулося, і гірке визнання у власному безсиллі та слабкості, і мрії про майбутнє...

Це не просто історія кохання. Це історія стосунків двох молодих людей, які вирішили розірвати з феодалними забобонами та створити

⁶ Алексеев В. М. Наука о Востоке. Статьи и документы. ГРВЛ. 1982. 536 с.

⁷ Петров В. В. Лу Синь. Очерк жизни и творчества. Гослитиздат, 1960. 383 с.

⁸ Позднеева Л. Лу Синь. Жизнь и творчество. Гослитиздат, 1959. 412 с.

⁹ Сорокин В. Ф. Формирование мировоззрения Лу Синя. Издательство восточной литературы, 1958. 198 с.

¹⁰ Ше Сяолін, Вень Цзянь. Современная китайская художественная проза (1919–1949) в России: ранний перевод, издание и изучение. Вестник Санкт-Петербургского университета. Востоковедение и африканистика. 2021. Т. 13. Вып. 1. С. 4–18. <https://doi.org/10.21638/spbu13.2021.101>

¹¹ Оповідання «Скорбота за минулим, або Записки Цзюаньшена» входять до циклу оповідань «Блукання» («Панхуан»), що вийшла у серпні 1926 року в Пекіні. До збірки включено одинадцять оповідань, написаних у 1924–1925 роках. Як епіграф до збірки «Блукання» взято рядки з поеми «Лісао» («Сумок відчуженого») великого китайського поета Цюй Юаня (бл. 340–277 рр. до н. е.).

щось нове – вільну сім'ю. Їхня молодість збіглася з трагічними подіями «Руху 4 травня»¹². Більш того, їхній союз був почасти породжений впливом цього руху. Цзюаньшен – інтелектуал 1920-х років, його мрії про самореалізацію та бажаний спосіб життя обумовлені новими ідеями, яких прагнула молодь цього періоду. Цзицзюнь уособлює собою образ жінки, що здатна кинути виклик патріархальним засадам суспільства. Цзюаньшен та Цзицзюнь належали до покоління, пробудженого хвилею нової культури. Вони прагнули до демократії та науки, бажаючи вільного та безумовного кохання. Однак жорстоке громадське засудження та соціальні перешкоди призвели до непереможних труднощів у житті закоханої пари.

Взаємини двох головних героїв твору – Цзюаньшена та Цзицзюнь – є центром драматургії опери. У деталізації емоційної палітри ліричних переживань сконцентровано зусилля сучасних постановників та виконавців. Зосередження на внутрішньому світі героїв зумовлює всю музично-сценічну структуру вистави, тому «Жаль за минулим» позбавлена звичної видовищності та яскравих зовнішніх ефектів. Паралелі з «Євгенієм Онегіним» П. Чайковського, «Манон» та «Вертером» Ж. Массне, та особливо «Богомою» Дж. Пуччіні напрошуються самі собою. Прихильність Ши Гуаннаня до жанрової гілки європейської лірико-психологічної опери є очевидною.

Однією з найпроблемніших зон, що виникають при вивченні опери Ши Гуаннаня, є питання про взаємозв'язок та взаємоперетин

¹² Китайська громадськість поклала великі надії на Паризьку мирну конференцію (листопад 1918 року), прагнучи домогтися від неї скасування привілеїв іноземним державам у Китаї, скасування антинаціональних, нерівноправних договорів і повернення Китаю всіх територій, захоплених під час Першої світової війни з Японією. Райдужні очікування багато в чому ґрунтувалися на тому, що Китай із серпня 1917 року брав участь у війні на боці держав Антанти, направивши до коаліції десятки тисяч робітників. 30 квітня 1919 р. США, Англія та Франція прийняли відповідні статті Версальського договору, за якими права на колишні німецькі концесії в Шаньдуні передавалися Японії.

Відхилення вимог Китаю та передача прав на китайську провінцію Шаньдун Японії було грубим порушенням суверенної цілісності Піднебесної. Антикитайське рішення конференції, агресивна, образлива поведінка японців та нерішуча позиція китайського уряду викликали вибух обурення патріотів усередині країни, насамперед серед студентської молоді. 4 травня 1919 р. у Пекіні на площі Тяньаньмень понад 5 тисяч студентів та учнів середніх шкіл організували мітинг протесту під гаслами: «Захистимо наш національний суверенітет!», «Відновимо права у Шаньдуні» та ін.

Перша історія Китаю велика політична демонстрація започаткувала цілу низку антиімперіалістичних революційних виступів по всій країні. В результаті завзятої, майже двомісячної боротьби учасники «Руху 4 травня» змогли досягти поставленої мети: були видалені з складу пекінської адміністрації троє високопосадовців, які дискредитували себе перед народом; пекінський уряд був змушений 28 червня відмовитися поставити свій підпис під Версальським мирним договором, який ущемляв національні права Китаю.

лібрето твору з літературним першоджерелом. Як йшлося вище, прем'єра опери Ши Гуаннаня була присвячена 100-річному ювілею Лу Сіня. Розділені часовою дистанцією у понад п'ятдесят років, опера Ши Гуаннаня та оповідання Лу Сіня опинилися на піку хвилі свого часу. Існують явні та приховані мотиви, що спонукали композитора по-новому осмислити давно відомий, проте далеко не типовий для письменника текст.

Аналіз художньої спадщини Лу Сіня допоможе багато в чому зрозуміти ключові ідеї опери «Шкода за минулим», що належать композиторові вже зовсім іншої доби.

Як відомо, китайська історія ХХ століття багата на драматичні події, яскраві сплески національно-визвольного руху та соціальні вибухи. Погляд на минуле крізь призму життя та творчості видатного китайського мислителя Лу Сіня виявляє дуже суттєві тектонічні зрушення, якими відрізняється китайська культура та китайський соціум ХХ століття.

Лу Сінь (справжнє ім'я Чжоу Шужень, 1881–1936)¹³ – видатний китайський письменник і публіцист початку ХХ століття та один із знаменних авторів світової літератури.

¹³ Лу Сінь (кит. 鲁迅/鲁迅, Lǔ Xùn – Лу Сюнь; *25 вересня 1881 – †19 жовтня 1936), справжнє ім'я Чжоу Шужень (кит. 周树人) – китайський письменник, публіцист та літературознавець. Вважається основоположником сучасної китайської літератури.

Родина Чжоу була дуже освіченою, його дідусь по лінії батька, Чжоу Фуцін (周福清), обіймав посаду в Ханьлінській Академії. Через деякий час Чжоу Фуцін був заарештований. Чжоу Шужень виховала старша слуга сім'ї, А Чан. Хронічний туберкульоз батька та його передчасна смерть спонукали Лу Сіня вивчати медицину.

З 1898 по 1899 Лу Сінь навчався в Цзяннаньській військово-морській академії (江南水師學堂), потім був переведений до Школи гірничої справи та залізниць (礦路學堂) при Цзяннаньській військовій академії (江南陸師學堂). Тут він уперше познайомився із західною освітою та наукою; вивчав німецьку та англійську, читав іноземну наукову та художню літературу.

За стипендіальною програмою уряду Лу Сінь вирушив до Японської імперії 1902 року. Він вступив до Інституту Кобун – підготовчої школи для китайських студентів, які вступають до університетів Японії. Там він написав своє перше есе класичною китайською мовою.

У 1904 році Лу Сінь вступив до Сендайської медичної академії і став у ній першим іноземним студентом. Однак у березні 1906 року Лу Сінь несподівано припинив своє навчання і залишив коледж з морально-етичних міркувань. У передмові до своєї знаменитої збірки «До зброї» (呐喊) він розповідає про події, що стали причиною такого вчинку.

У 1906 році Лу Сінь переїхав до Токіо, де потрапив під вплив філолога Чжан Тайяня, і разом зі своїм братом опублікував переклади деяких східноєвропейських та російських оповідань. Наступні три роки він провів у Токіо, написав серію есе на веньяні з історії науки, китайської та європейської літератури, китайського суспільства, реформ та релігії в Китаї, а також переклади художніх творів різних країн китайською мовою.

Повернувшись до Китаю, Лу Сінь почав викладати в Чжецзянській середній школі, яка стала попередницею знаменитої Вищої школи Ханчжоу, потім у Китайсько-західній школі міста Шаосін, його рідного міста, і з заснуванням республіки незабаром обійняв посаду міністра освіти у Пекіні. Через деякий час він почав викладати в Пекінському університеті та в Жіночому педагогічному коледжі Пекіна, і почав писати.

Творчість Лу Сіня належить до найважливого історичного періоду для Китаю: країна переживала смутні часи, раз у раз спалахували повстання і протести, які врешті решт призвели до революції. Автор був її затятим прихильником. Лу Сінь цікавився марксизмом і був редактором кількох лівих китайських журналів, таких як «Нова молодь» (新青年, Сінь цинянь) та «Ростки» (萌芽, Мен я). У 1930 році Лу Сінь організував та очолив «Лігу лівих письменників», яка об'єднала найбільш активних та впливових літераторів Китаю того періоду.

Перші роботи Лу Сіня були досить традиційні, написані на веньяні¹⁴, книжковій, письмовій китайській мові, граматики якої була вкрай складною. Але від 1918 року Лу Сінь стає одним із ініціаторів «Руху за нову літературу». Свої роботи він починає писати на байхуа – новою письмовою китайською мовою, дуже наближеною до розмовної. Сюжети його оповідань були дуже незвичайними на той час, оскільки письменник торкався теми життя простих людей: селян, міської інтелігенції, висміював традиціоналізм і рабську покірність. Крім того, Лу Сінь ввів у китайську літературу малі форми – нариси, есе, а також інші прийоми та особливості, характерні для європейської літератури.

У травні 1918 року Лу Сінь вперше використав свій псевдонім при публікації невеликої розповіді на байхуа «Записки божевільного» (Куанжень жици 狂人日記) – бойовий памфлет, який пролунав як різке викриття вад родових відносин та феодальних етичних норм Стародавнього Китаю. Публікація оповідання зробила його одним із найвпливовіших письменників свого часу.

Друга половина 1920-х років є початком заключного етапу літературної діяльності Лу Сіня (за 10 років він помер від туберкульозу). На той час письменник побачив у житті багато, домігся визнання свого народу. Його знаменита повість «Справжня історія А-Кью» (阿Q 正傳) була видана у 1922 році. Хоча Лу Сінь перестає публікувати власні роботи наприкінці 1925 року, після переїзду з Пекіна до Шанхаю

¹⁴ Класична китайська мова (кит. 文言, веньянь, «літературна мова») – традиційна писемна китайська мова, що базується на граматиці й лексиці стародавньої китайської мови. Вона сильно відрізняється від сучасної китайської мови, як письмової так і усної. Класична китайська використовувалася в Китаї як писемна мова до початку ХХ століття. Це була універсальна мова східноазійського регіону. До середини ХІХ століття вона відіграла роль подібну до латини у Західній Європі.

в 1927 році він активно займається перекладом зарубіжної літератури, а також написанням невеликих, але хльостких сатиричних есе, які стали його особистим знаком.

Літературознавці одностайні у думці, що Лу Сінь – майстер короткого оповідання. У невеликих за обсягом творах письменнику вдавалося розкрити нагальні проблеми свого часу, розповісти про несправедливе та жорстоке ставлення влади до простої людини та людей один до одного. «Моральність лежить в основі творів Лу Сіня», – зазначає Л. Ейдлін, – бувають у цьому світі “хвилини фатальні”, коли моральне слово письменника нагально необхідно, і той, хто вимовляє, повинен сам мати неабияку моральну силу і віру в свою правоту. Лу Сінь був таким письменником, і він хотів підняти моральний рівень суспільства» (Ейдлін, 1971, с. 9).

Сюжетна проза Лу Сіня відрізняється своєрідністю стилю та багатством душевних тональностей. Вільно володіючи багатобарвною гамою гумористичних та іронічних фарб, Лу Сінь створив настільки ж яскраві, як і самотні портрети нескінченної галереї різноликих мешканців старих китайських сіл і міст. Лу Сінь володів «всевидячою пильністю» (Ейдлін), особливим даром виявляти і образно відтворювати внутрішній взаємозв'язок суспільних явищ і людських характерів: «У будь-якому оповіданні Лу Сіня свій особливий інтер'єр, свій сюжет, свій герої. У будь-якому – за загальним зовнішнім спокоєм, що здається неупередженістю – своя авторська інтонація, ледь вловимі відтінки: сатиричні, іронічні, сумні, співчутливі. Влучні штрихи, побутові деталі, своєрідні прикмети важкого життя виразно спрямовані те, щоб пробудити співчутливі емоції, викликати чуйність, рух душі, доброзичливість» (Ейдлін, 1971, с. 13).

Відомо, що роботи Лу Сіня вплинули на становлення антиімперіалістичного «Руху 4 травня» в 1919 році. На безпрецедентній ролі письменника наголошував у своїх публіцистичних дослідженнях нідерландський історик та письменник Іен Бурума. За його захопленням відгуком, волелюбний дух Лу Сіня – «чудового есеїста та автора оповідань, безсумнівно, був би зруйнований режимом Мао, якби він не помер за десять років до перемоги революції» (Іен, 2019).

Що ж, власне, таке – дух «4 травня»? Подібно до європейського Просвітництва, що опосередковано вплинуло на натхненників цього руху, «4 травня» представляло безліч ідей: вільне кохання, мистецькі експерименти, фемінізм, соціалізм, реформа освіти тощо. Двома символами «4 травня» стали, за словами Іена Буруми¹⁵, «пан Наука» та «пан Демократія» (Іен, 2019).

Слід підкреслити, що гасла епохи 1920-х років не лише відбилися в ментальному «коді» китайської нації, але й стали важливим прецедентом для нащадків. Після трагічного десятиліття «культурної революції» Китай почав поступово «оживати», і цей процес був неймовірно болючим для більшості прогресивного суспільства країни. Література, що отримала назву «література шрамів», описувала жахи та страждання під час «десятирічних лих» і різко викривала маоїзм. Прикладами таких творів стали повісті та оповідання Лю Сінью «Прокинься, братику!» (1979), «Мені дорогий кожен зелений листок» (1979), розповідь Цзун Пу «Хто ж я?» (1979), твори Лю Біньяня «Люди і перевертні» (1979), повісті Лу Яньчжоу «Сказання захмарних гір» (1979), Цун Вейсі «Червона магнолія біля кам'яної стіни» (1979), повісті та оповідання Фен Цзіцяя «На роздоріжжі, усипаною квітами» (1979), «Крик» (1979), «Італійська скрипка» (1981), «Висока жінка та її чоловік-коротун» (1982), «Дякую життю» (1984), рання проза Чжан Сяньляна та інші твори.

Як пише А. Коробова, поява «літератури шрамів» була багато в чому стихійним процесом, коли «постраждали від “культурної революції” люди виплескували на сторінки літературних творів, які нерідко ґрунтувалися на автобіогра-

фічному матеріалі, свій біль, ділилися своїм гірким досвідом. Спочатку (1978–1980) переважало зображення смертей, страт, тортур, опис громадського приниження на “мітингах критики та боротьби” тощо» (Коробова, 2022, с. 124). «Література шрамів» створювалася «людьми травмованими та для травмованих» (Коробова, 2022, с. 132) – вона відобразила унікальний емоційний досвід та внутрішній біль епохи, забезпечивши унікальне духовне багатство для майбутнього історичного суспільства та літератури. Її значення в історії літератури неможливо ігнорувати.

Поява «літератури шрамів» призвела до формування китайської *ліричної опери*. «Після Культурної революції люди стали поступово “пробуджуватися”, – зазначає Чжу Лінцзи. – Вони виявили в собі раптову розгубленість перед реальністю, що буквально “обрушилася” на них, відчувши невпевненість у завтрашньому дні» (Чжу, 2021, с. 70–71). Критичне ставлення до дійсності, яке було відсутнє в 1970-ті роки, призвело до бажання втілити емоційні імпульси в мистецтві. Складний внутрішній світ особистості знайшов своє відображення у думках і музичних образах, вільних від ідеології попередньої доби. Осць чому композиторів цікавили суперечливі та неоднозначні художні образи. На перший план вийшли сюжети з яскраво вираженою ліричною спрямованістю¹⁶.

Опера «Жаль за минулим» Ши Гуаннаня – виразний приклад живої та безпосередньої реакції митця на соціально-культурні перетворення. І попри те, що події оповідання Лу Сіня стосуються зовсім іншої епохи, у свідомості пробуджених від заборон китайських інтелектуалів 1980-х років Цзюаньшен і Цзицзюнь стали героями нового часу.

Важливо наголосити, що цей сюжет не був задуманий автором як романтична історія кохання. Навпаки, Ши Гуаннань навмисно актуалізував елементи історичної достовірності під час відтворення образів та атмосфери тогочасного суспільства. Унікаючи романтичної ідеалізації своїх персонажів, композитор максимально правдиво, на кшталт реалістичного мистецтва,

¹⁵ Іен Бурума (Ian Buruma, нар. 1951) – нідерландський журналіст та письменник. Один із 100 провідних світових мислителів 2010 року (згідно з журналом Foreign Policy). Спеціалізується на історії та на культурі Азії. Вивчав китайську літературу в Лейденському університеті та японське кіно в Ніхонському університеті. Писав статті для The New York Review of Books. З 2005 р. живе у Нью-Йорку (США). Серед найяскравіших творів:

1980 – The Japanese Tattoo; 1984 – Behind the Mask: On Sexual Demons, Sacred Mothers, Transvestites, Gangsters, Drifters, and Other Japanese Cultural Heroes; 1988 – God's Dust: A Modern Asian Journey; 1990 – Playing the Game; 1995 – The Wages of Guilt: Memories of War in Japan and Germany; 1996 – The Missionary and the Libertine: Love and War in East and West; 1999 – Anglomania: A European Love Affair; 2001 – Bad Elements: Among the Rebels, Dissidents, and Democrats of Greater China; 2003 – Inventing Japan: 1853-1964; 2004 – Occidentalism: The West in the Eyes of Its Enemies; 2006 – Conversations with John Schlesinger; 2006 – The Death of Theo Van Gogh and the Limits of Tolerance; 2008 – The China Lover; 2010 – Taming the Gods: Religion and Democracy on Three Continents; 2010 – Grenzen aan de vriheid: van De Sade tot Wilders.

¹⁶ Своєрідною вершиною творчих досягнень цього періоду можна вважати дві ліричні опери – «Коханець» та «Серце Фан Цао». Опера «Коханець» (1981) на музику Дун Саньшена отримала широке визнання глядачів. В основу було покладено сюжет, традиційний для народних п'єс провінції Ляонін, де відбувається дія. Основою музики послужили народні наспіви. Опера «Серце Фан Цао» (1984) відображала реалії життя міської молоді 1980-х рр., її відмінними рисами стали свіжість музики та елегантність стилю.

вирішив передати сутність невіршених соціальних протиріч, які зламали життя його героїв. Гранична близькість історичній правді зробила сюжет про кохання Цзюаньшен та Цзицзюнь «живим» ось уже більше років. І навіть зараз, здавалося б, віддалені від XXI століття події та атмосфера «4 травня», завдяки художньому трактуванню Лу Сіня та Ши Гуаннаня, відзвучать у свідомості сучасних слухачів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Завершуючи аналітичний екскурс в історію двох художньо значущих етапів у житті китайського суспільства – періодів 1920-х та 1980-х років, – слід вказати на їхню спільність. Прориви громадської думки, прагнення особистісного звільнення та творчої самореалізації відрізняють як епоху Лу Сіня, так і епоху

Ши Гуаннаня – композитора, який творив за добу «реформ та відкритості». Завдяки вдало знайденому першоджерелу, Ши Гуаннань ніби продовжив у часі прогресивні ідеї Лу Сіня, надавши їм нового змісту та форми.

«Жаль за минулим» оцінюється істориками як «одна із чотирьох рідкісних класичних китайських опер ХХ століття» (Цзін, 2012, с. 87). Створивши свою оперу, Ши Гуаннань вдихнув нове життя в музично-театральне мистецтво своєї країни, передбачивши появу нових мистецьких тенденцій. Насамперед йдеться про камернізацію оперного жанру, що знайде в наступні двадцять років широке продовження у творчості композиторів-авангардистів «Нової хвилі» (кит. 新潮 – xin chao) – Го Веньцзіна, Тан Дуна, Чжоу Сюеші та інших.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ван Юйхэ. Китайская новая история музыки. Пекин: Издательство народной музыки, 2002. 377 с.
2. Васильев В. П. Очерк истории китайской литературы. Институт Конфуция в СПбГУ, 2013. 334 с.
3. Дай Юй. Элементы традиционной культуры в новой китайской музыке «периода открытости»: дис. ... канд. искусствовед. 2017. 238 с.
4. Иэн Бурума. Путь, которым мог пойти Китай. URL: https://forbes.kz/life/observation/put_kotoryim_mog_rouiti_kitay/ (дата звернення: 16.02.2023).
5. Классическая китайская опера «Скорбь по умершим» была поставлена в Большом театре Фуцзянь 24 и 25 числа. (2016) 中国经典歌剧《伤逝》24日、25日在福建大剧院上演 2016-04-21 URL: https://www.sohu.com/a/70590554_148871 (дата звернення: 16.02.2023)
6. Коробова А. Полемика о «литературе шрамов» и политика КНР в области литературы в конце 1970-х – середине 1980-х годов. *Журнал Шаги / Steps*. Т. 8. № 4. 2022. С. 120–135.
7. Ли Шиюань. Китайская современная музыка – диалог Китая и Запада. Шанхай: Издательство Шанхайской консерватории, 2004. 303 с.
8. Ли Яо Гуо. Современная китайская опера. Ганьсу: Издательство Ганьсу, 1998. 150 с.
9. Лу-Синь. Повести и рассказы / Сост.: Н. Федоренко. Художественная литература, 1971. 496 с.
10. Люй Пэн. История китайского искусства в ХХ веке. Пекин: Издательство «Пекинский университет». 2009. 陆鹏. 20世纪中国美术史. 北京: 北京大学出版社. 2009.
11. Семанов В. И. Эволюция китайского романа. Конец XVIII – начало ХХ в. Наука, 1970. 343 с.
12. Сунь Лу. Китайская народная опера: к проблеме становления и развития жанра: автореф. дис. кандидата иск: 17.00.03. 2016. 29 с.
13. У Минмин. Композитор Ши Гуаннань: к постановке проблемы биографических исследований в китайском музыковедении. *Актуальные проблемы высшего музыкального образования*. 2020. С. 69–75.
14. Фэн Сюэфэн. Литературный творческий путь Лу Синя (1881–1936). Чанша, 1980.
15. Хуан Инань. Публицистика Лу Синя, 1881–1936 гг.: дис. ... кандидат филологических наук: 10.01.10 – Журналистика. 2001. 163 с.
16. Цзин Лань. История китайской оперы 1920–2000 гг. Пекин: Издательство «Искусство Культуры», 2012. 524 с. 荆蓝. 中国歌剧史 1920–2000[M]. 北京: 文化艺术出版社, 2012年. 524页.
17. Цзюань Сунь. Китайский музыкальный театр новой эпохи: основные тенденции развития современной оперы во 2-й половине ХХ ст. *Вестник Белорусского государственного университета культуры и искусств*. Минск, 2010, № 1. С. 62–67.
18. Цзюй Цихун. Китайская музыка в ХХ веке. Циндао: Издательство Циндао, 1992. 258 с.
19. Цянь Юань. Современная китайская опера. Шанхай: Шанхайское издательство, 2003. 452 с.
20. Чень Ин. Китайская опера ХХ – начала ХХІ века: к проблеме освоения европейского опыта: дис. ... канд. искусствоведения. 2015. 174 с.

21. Чжан Личжэнь. Современная китайская опера: история и перспективы развития: дис. кандидат искусствоведения. 2010. 149 с.
22. Чжу Линьци. Современная китайская камерная опера как отражение культуры постмодернизма: дис. ... кандидат наук: 17.00.02 – Музыкальное искусство. ФГБОУ ВО «Новосибирская государственная консерватория имени М. И. Глинки». 2021. 219 с.
23. Эйдлин Л. З. О сюжетной прозе Лу Синя. *Лу Синь. Повести и рассказы*. Художественная литература, 1971. С. 1–28.
24. Minglu Gao. *Inside Out: New Chinese Art*. Publisher: University of California Press; First Edition (November 15, 1998). 204 p.
25. Minglu Gao. *The Wall: Reshaping Contemporary Chinese Art*. Publisher: Timezone 8/The Buffalo Fine Arts Academy. 2005. 414 p.
26. Writer Lu Xun's short story 'Regret for the Past' to be staged as opera in May. *Global Times*. 23 Mar. 2018. URL: <https://www.pressreader.com/china/global-times/20180323/281840054207264> (дата звернения: 16.02.2023).

REFERENCES:

1. Van, Yuyhe (2002). *Kitayskaya novaya istoriya muzyki* [Chinese New History of Music]. Pekin: Izdatelstvo narodnoy muzyki, 2002. 377 s.
2. Vasilev, V. P. (2013). *Ocherk istorii kitayskoy literatury* [Essay on the history of Chinese literature]. Institut Konfutsiya v SPbGU, 2013. 334 s.
3. Day, Yuy (2017). *Elementy traditsionnoy kultury v novoy kitayskoy muzyke «perioda otkrytosti»* [Elements of traditional culture in the new Chinese music of the "opening period"]: dis. ... kand. iskusstvoved. 2017. 238 s.
4. Ien, Buruma (2019). *Put, kotoryim mog poyti Kitay* [The path that China could take]. URL: https://forbes.kz/life/observation/put_kotoryim_mog_poyti_kitay/ (date of access: 16.02.2023)
5. *Klassicheskaya kitayskaya opera «Skorb po umershim» byla postavlena v Bolshom teatre Futszyan 24 i 25 chisla* [The classical Chinese opera "Sorrow for the Dead" was staged at the Fujian Grand Theater on the 24th and 25th]. (2016) *中国经典歌剧《伤逝》24日、25日在福建大剧院上演* 2016-04-21 URL: https://www.sohu.com/a/70590554_148871 (date of access: 16.02.2023) [in Chinese].
6. Korobova, A. (2022). *Polemika o «literature shramov» i politika KNR v oblasti literatury v kontse 1970-h – sere-dine 1980-h godov* [The “literature of scars” polemics and the policy of the PRC in the field of literature in the late 1970s and mid-1980s]. *Zhurnal Shagi / Steps*. T. 8. № 4. 2022. S. 120–135
7. Li, Shiyuan (2004). *Kitayskaya sovremennaya muzyka – dialog Kitaya i Zapada* [Chinese contemporary music – a dialogue between China and the West]. Shanhay: Izdatelstvo Shanhaykoy konservatorii, 2004. 303 s. [in Chinese].
8. Li, Yao Guo (1998). *Sovremennaya kitayskaya opera* [Modern Chinese opera]. Gansu: Izdatelstvo Gansu, 1998. 150 s. [in Chinese].
9. Lu-Sin (1971). *Povesti i rasskazy* [Novels and stories] /Sost.: N. Fedorenko. *Hudozhestvennaya literatura*, 1971. 496 s.
10. Lyuy, Pen (2009). *Istoriya kitayskogo iskusstva v XX veke* [History of Chinese art in the XX century]. Pekin: Izdatelstvo «Pekinskiy universitet». 2009. 陆鹏. *20世纪中国美术史*. 北京: 北京大学出版社. 2009. [in Chinese].
11. Semanov, V. I. (1970). *Evolyutsiya kitayskogo romana. Konets XVIII – nachalo XX v.* [The evolution of the Chinese novel. Late XVIII - early XX century]. Nauka, 1970. 343 s.
12. Sun, Lu (2016). *Kitayskaya narodnaya opera: k probleme stanovleniya i razvitiya zhanra* [Chinese folk opera: on the problem of the formation and development of the genre]: avtoref. dis. kandidata isk: 17.00.03. 2016. 29 s.
13. U, Minmin (2020). *Kompozitor Shi Guannan: k postanovke problemy biograficheskikh issledovaniy v kitayskom muzykovedenii* [Composer Shi Guannan: to the formulation of the problem of biographical research in Chinese musicology]. *Aktualnyie problemy vysshego muzyikalnogo obrazovaniya*. 2020. S. 69–75
14. Fen, Syuefen (1980). *Literaturnyy tvorcheskiy put Lu Sinya (1881–1936)* [Literary career path of Lu Xun (1881–1936)]. Chansha, 1980 [in Chinese].
15. Huan, Inan (2001). *Publitsistika Lu Sinya, 1881–1936 gg.* [Journalism of Lu Xun, 1881–1936]: dis. ... kandidat filologicheskikh nauk: 10.01.10 – Zhurnalistika. 2001. 163 s.
16. Tszin, Lan (2012). *Istoriya kitayskoy opery 1920–2000 gg.* [History of Chinese Opera of 1920–2000]. Pekin: Izdatelstvo «Iskusstvo Kulturyi», 2012. 524 s. 荆蓝. *中国歌剧史 1920-2000*[M]. 北京: 文化艺术出版社, 2012年. 524 页. [in Chinese].
17. Tszuyan, Sun (2010). *Kitayskiy muzyikalnyy teatr novoy epohi: osnovnyie tendentsii razvitiya sovremennoy opery vo 2-y polovine XX st.* [Chinese musical theater of a new era: the main trends in the development of modern opera

in the 2nd half of the XX century]. *Vestnik Belorusskogo gosudarstvennogo universiteta kultury i iskusstv*. Minsk, 2010, № 1. S. 62–67.

18. Tszuy, Tsihun (1992). *Kitayskaya muzyka v XX veke* [Chinese music in the XX century]. Tsindao: Izdatelstvo Tsindao, 1992. 258 s. [in Chinese].

19. Tsyhan, Yuan (2003). *Sovremennaya kitayskaya opera* [Modern Chinese opera]. Shanhay: Shanhayskoe izdatelstvo, 2003. 452 s. [in Chinese].

20. Chen, In (2015). *Kitayskaya opera HH – nachala XXI veka: k probleme osvoeniya evropeyskogo opyita* [Chinese opera of the XX – early XXI centuries: to the problem of mastering the European experience]: dis. ... kand. iskusstvovedeniya. 2015. 174 s.

21. Chzhan, Lichzhen (2010). *Sovremennaya kitayskaya opera: istoriya i perspektivy razvitiya* [Modern Chinese opera: history and development prospects]: dis. kandidat iskusstvovedeniya. 2010. 149 s.

22. Chzhu, Lintszi (2021). *Sovremennaya kitayskaya kamernaya opera kak otrazhenie kultury postmodernizma* [Contemporary Chinese chamber opera as a reflection of postmodern culture]: dis. ... kandidat nauk: 17.00.02 – Muzyikalnoe iskusstvo. FGBOU VO «Novosibirskaya gosudarstvennaya konservatoriya imeni M. I. Glinki». 2021. 219 s.

23. Eydlin, L. Z. (1971). *O syuzhetnoy proze Lu Sinya* [About the plot prose of Lu Xun]. *Lu Sin. Povesti i rasskazy*. Hudozhestvennaya literatura, 1971. S. 1–28

24. Minglu, Gao (1998). *Inside Out: New Chinese Art*. Publisher: † University of California Press; First Edition (November 15, 1998). 204 p.

25. Minglu, Gao (2005). *The Wall: Reshaping Contemporary Chinese Art*. Publisher: Timezone 8/The Buffalo Fine Arts Academy. 2005. 414 p.

26. *Writer Lu Xun's short story 'Regret for the Past' to be staged as opera in May*. *Global Times*. 23 Mar. 2018. URL: <https://www.pressreader.com/china/global-times/20180323/281840054207264> (date of access: 16.02.2023).